

Ю. В. Тараненко,
аспірант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЛОГІСТИКИ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Y. Taranenko,
PhD. Student, Taras Shevchenko National University of Kyiv

ECONOMIC ESSENCE AND IMPORTANCE LOGISTICS FOR ENTERPRISES

У статті висвітлюється економічна сутність та значення логістики. Визначено, що правильне функціонування та правильна взаємодія структурних елементів логістичних процесів на підприємстві сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень. Проаналізовано вітчизняні та зарубіжні визначення поняття "логістика". Виділено загальні аспекти сучасного розуміння логістики. Визначено, що логістика дозволяє контролювати всі процеси, де можна здійснити економію, а саме: постачання, продаж, транспортування, упаковка, закупівлі, зв'язок з митницею і державними органами. Досліджено етапи та стадії розвитку логістики та встановлено, що велика частина товаровиробників і посередників Західної Європи в найближчому майбутньому буде знаходитися в третій і четвертій стадіях розвитку логістичних систем. Представлено класифікацію логістики. Показано інтеграцію логістики з основними сферами діяльності підприємства.

The article highlights general aspects of modern understanding of logistics. The study shows the correct functioning and proper interaction of structural elements of logistics processes at the plant will increase the effectiveness of management decisions. The paper analyses domestic and foreign definitions of 'logistics'. The paper examines economic essence and importance logistics. The study shows that logistics allows you to control all processes where you can save, namely the supply, sale, transportation, packaging, procurement, communication with customs and government agencies. The article examines phases and stages of development of logistics. The research shows that most of the producers and intermediaries of Western Europe will be in the third and fourth stages of logistics systems in the near future. The article describes classification of logistics. The research examines logistics integration with the main areas of the company.

*Ключові слова: логістика, логістичні процеси, діяльність підприємства, управління, система.
Key words: logistics, logistics processes, activity of the enterprise, management, system.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі економічного розвитку значно зросла роль логістичних процесів на підприємствах. Це зумовлено високою конкуренцією на ринку, розвитком технологій та економічних відносин, зростанням вимог споживачів, необхідністю зниження витрат.

Логістика виступає новим науково-практичним напрямком в Україні. Український бізнес не на стільки застосовує логістику у своїй практичній діяльності порівняно з зарубіжними країнами.

Іноземний досвід показує, що застосування логістичного підходу на підприємствах дозволяє не тільки покращити рівень обслуговування кінцевих споживачів, але й при цьому мінімізувати загальні витрати.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є аналіз існуючих визначень поняття "логістика" та його класифікація, уточнення економічної сутності та значення логістики, дослідження теоретичних підходів щодо особливостей логістики на підприємствах на сучасному етапі економічного розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Існує багато точок зору щодо визначення фундаментального поняття "логістика", в тому числі і таких українських та зарубіжних вчених, як Е. Барді, Д.Дж. Бауерсокс, А. Бутов, Дж. Бушер, А.Г. Кальченко, Д.Дж. Клосс,

Таблиця 1. Трактуння поняття "логістика"

Визначення	Джерело
Практичне управління переміщенням військ. Логістика охоплює набагато ширше коло питань, а саме: планування, управління і постачання, визначення місця дислокації військ, а також будівництво мостів, доріг тощо	Автор перших праць з логістики, французький військовий теоретик барон А. Джоміні [9]
Особливий розділ математики, математична логіка	Німецький математик Г. Лейбніц [13]
Унікальна область діяльності: тут ніколи не буває зупинок! Логістикою займаються усюди в світі по 24 години на добу, по 7 днів на тиждень протягом 52 тижнів у рік. Мало які сфери ділових операцій можуть похвалитися такою ж складністю внутрішніх взаємозв'язків і такою ж широтою географічного охоплення, що характерні для логістики ... Сучасна логістика – явище парадоксальне. Те, що ми сьогодні називаємо логістикою, виникло із зародженням цивілізації ..., однак найдосконаліші її досягнення втілювалися у передових рисах сучасного бізнесу і управління державним сектором	Професори Бауерсокс і Клосс [1]
Синтез управлінських рішень, що приймаються у менеджменті, фінансах, підприємстві та маркетингу. Вона дозволяє поєднувати економію витрат з гнучким реагуванням на пріоритети споживачів та забезпечує організаційне, економічне, технологічне та інформаційне поєднання поточкових процесів товарообміну і відтворення	Павленко Т.В. [8, с. 2]
Процес планування, реалізації та контролю, що повинен бути ефективним й економічним з точки зору витрат, за переміщенням й зберіганням матеріалів, напівфабрикатів та готової продукції, а також пов'язаної з ними інформації про постачання товарів від місця виробництва до місця споживання згідно із вимогами клієнтури	Німецький професор Пфоль [4, с. 11]
Перш за все прогресивне мислення, методологія процесу наскрізної організаційно-аналітичної оптимізації складних цілеспрямованих, в тому числі слабоструктурованих систем, якими можна представляти будь-які організаційно-економічні, виробничо-комерційні, господарські та інші подібні потоково-процесні види діяльності ... Це мислення, направлене на організаційно-структурне і організаційно-аналітичне вдосконалення поточкових процесів людської діяльності будь-якого змісту	Російські професори Семененко А.І., Сергеев В.І. [11, с. 10, с. 127]
Складова частина процесу постачання, яка включає планування, реалізацію і контроль за переміщенням і складським зберіганням прямих і зворотних потоків товарів, послуг і пов'язаної з ними інформації в процесі їх руху від пункту відправлення до пункту призначення з метою максимально повного задоволення потреб замовників і клієнтів	Рада логістичного менеджменту США [1, с. 29; 13, с. 9]
Управління трьома потоками: матеріальними, інформаційними, фінансовими, мінімізуючи витрати, та задоволення вимог споживачів	Приймак В.М. [10, с. 138]
Науково-практичний інструмент спільного господарювання багатьох економічно самостійних ринкових структур, що дозволяє досягти раціональної організації поточкових процесів, які відбуваються в просторово-часовій послідовності, з метою виявлення та реалізації потенційних резервів управління й отримання, в кінцевому рахунку, додаткових доходів і прибутку цими структурами переважно за рахунок суспільно-корисних, головним чином виробничих факторів і джерел	Бутов А. [2, с. 162]
Процес планування, реалізації і управління ефективним, економічним рухом і збереженням сировинних матеріалів, незакінченого виробництва, готової продукції, пов'язаної з цим інформації з пункту виникнення у пункт споживання з метою забезпечення відповідності вимогам споживача	Бущер Дж. [14]
Процес планування, реалізації і контролювання економічного ефективного переміщення і складування сировини, запасів незавершеного виробництва, готових виробів та пов'язаних із цим послуг та відповідної інформації з місця походження до місця споживання для забезпечення відповідності вимогам споживачів	Американське логістичне товариство "Рада з управління логістикою" [15]

Джерело: побудовано автором.

Дж. Койл, С. Ленглі, О.В. Павленко, Ю.В. Пономарьова, В.М. Приймак, В.І. Сергеев, Г. Тіндаль, А.А. Чеботаєв та інші [1–4, 8–15].

Теоретичні і практичні аспекти логістичних процесів досліджувалися багатьма вченими-економістами, зокрема Д. Вуд, Д.Д. Костоголов, М.А. Ліндерс, П. Мерфі, В.Е. Николійчук, І.І. Саввиди, А.І. Семененко, В.Н. Станов, Х.Е. Фиррон, А.Г. Черкесов та інші [5–7, 13, 16].

НЕВИРІШЕНІ ЧАСТИНИ ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на значну кількість досягнень у теорії та практиці особливостей логістики на підприємстві, існує ряд проблем, які виступають предметом дискусій та обговорень вчених-економістів. Це свідчить про бурхливий та динамічний розвиток науки логістика, оскільки визначення, об'єкти дослідження, концептуальні засади змінювалися й уточнювалися з розвитком ринкових відносин.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Незважаючи на те, що логістика це доволі молода наука, вона має величезні перспективи розвитку та використання в практичній діяльності підприємств.

Черкесов А.Г. зазначає, що логістика є новим напрямком, який швидко здобуває популярність у діло-

вому середовищі [13, с. 6] Це пояснюється встановленням ринкових відносин у нашій країні, переходом від концепції ринку продавця до ринку покупця, який змушує виробничі торгові системи гнучко реагувати на швидкозмінні потреби споживачів.

Найпоширенішою точкою зору є те, що термін "логістика" походить від грецького слова "logisticos" — місцецтво обчислювати і міркувати [3; 4; 9; 11; 12; 13], за іншими версіями — від французького "loger" — постачати, чи від древньогрецького "laubja" — склад, зберігання [9] Візантійський імператор Леон VI (825—912 роки н.е.) вважав, що завданням логістики є сплачувати платню армії, постачати зброю і військово спорядження, своєчасно і достатньою мірою піклуватися про її потреби й відповідно готувати кожен акт військового походу, тобто підраховувати простір і час, робити правильний аналіз місцевості з точки зору пересування армії, а також визначити сили опору супротивника і згідно з цими функціями управляти й керувати, тобто розпоряджатись рухом і розподілом власних збройних сил [4, с. 7].

Аналіз літературних джерел показує, що немає єдиного уніфікованого визначення поняття логістики, яке б отримало всезагальне визначення. Тому наведемо найбільш поширені її визначення, запропоновані вченими і практиками Америки, Франції, Німеччини, Росії, України (табл. 1).

Таблиця 2. Характеристика етапів розвитку логістики

Роки	Тип ринку	Характеристика економічної ситуації	Характеристика логістики
Кінець 50-х років XX століття	Ринок продавця	Попит перевищує пропозицію, періодично виникають кризи надвиробництва через зниження купівельної спроможності споживачів, монополізація економіки, неефективне державне регулювання економіки	Зародження деяких понять і елементів логістики
Початок 60-х років XX століття	Початок формування ринку покупців	Обсяг виробленої продукції перевищив попит на неї, введення в низці країн антимонопольного законодавства, конкуренція набуває цивілізованого характеру, переходячи від цінових воєн до використання вискоєфективних технологій	1 етап розвитку логістики. Ціль – логістика ефективний засіб у процесі організації і управління господарською діяльністю економічних структур. Етап інтеграції складського і транспортного господарств, координація використання елементів допоміжних інфраструктур
80-і роки XX століття	Ринок покупця	Вплив на кон'юнктуру ринку через задоволення індивідуальних потреб покупців, радикальна зміна концепції виробничо-збутової політики підприємств	2 етап розвитку логістики. Ціль – узгодження процесів транспортування, переробки, складування і збереження матеріальних ресурсів. Планування та оперативне управління матеріальними й інформаційними потоками в основному виробництві. Активне застосування логістичних систем типу «just in time», «canban»
XXI століття	Процеси глобалізації світового економічного простору	Основна особливість – інтернаціоналізація економіки, стрімке зростання обсягів перевезень матеріальних ресурсів, розуміння того, що продуктивність праці на підприємстві-виробнику, асортимент і обсяг товарної пропозиції багато в чому залежить від наукового управління матеріальними й інформаційними потоками	3 етап розвитку логістики. Ціль – оптимізація матеріально-технічного забезпечення, виробництва, розподілу і збуту на принципах математичної логіки

Джерело: розроблено автором на основі [4; 5; 7].

Аналіз зарубіжної і вітчизняної літератури дозволив виділити деякі загальні аспекти сучасного розуміння логістики. Так, під логістикою розуміється:

- новий напрям в організації руху вантажів;
- теорія планування різних потоків у людино-машинних системах;
- сукупність різних видів діяльності з метою одержання необхідної кількості вантажів у потрібному місці і в потрібний час з мінімальними витратами;
- форма управління фізичним розподілом продукту;
- інтеграція транспортного і виробничого процесів;
- процес планування витрат по переміщенню і збереженню вантажів від виробництва до споживання;
- ефективний рух готової продукції від місця виробництва до місця споживання;
- новий науковий напрям, пов'язаний з розробкою ефективних методів управління матеріальними та інформаційними потоками;
- наука про раціональну організацію виробництва і розподілу.

Різноманітність трактування поняття логістики не змінює об'єкта дослідження, яким виступають матеріальні і супутні їм інформаційні потоки, та при цьому дозволяє виділити дві основні точки зору на логістику:

- як на напрям господарської діяльності, який полягає в управлінні матеріальними потоками в сфері виробництва і послуг;
- як на науку визначення потреб, а також придбання, розподілу і змін у робочому стані протягом життєвого циклу всього того, що забезпечує ці потреби.

Отже, з проведеного аналізу можна зробити висновки, що логістика — це інтегрована система планування, контролю, управління та регулювання потоками ресурсів на підприємствах як єдиним цілим,

яка допомагає заощаджувати гроші, час, обладнання, площі, продукцію та ін. Логістика дозволяє контролювати всі процеси, де можна здійснити економію, а саме: постачання, продаж, транспортування, упаковка, закупівлі, зв'язок з митницею і державними органами.

Аналіз еволюції розвитку логістики дозволив виділити низку етапів і стадій. Під етапами розвитку логістики розуміється рівень теоретичних розробок і принципова реалізація їх на практиці в процесі вдосконалення ринкових відносин і впливу науково-технічного прогресу. У таблиці 2 представлена характеристика етапів світового розвитку логістики.

Стадії розвитку логістики розрізняються за рівнем готовності виробничих суб'єктів використовувати в практиці свого функціонування філософію логістичного управління. Експертні дослідження, проведені на початку 90-х років XX століття в країнах Західної Європи, показали, що досягнення у галузі логістики не є рівнозначними. Так обстеження 500 компаній, а саме: 26% — компанії ФРН, 20% — Голландії, 17% — Великобританії, 16% — Франції, 11% — Бельгії та 10% — Іспанії, які представляють 30 різних галузей економіки, дозволили виділити чотири основні стадії в розвитку логістики [5; 6; 7; 9]:

- 1 стадія (57% фірм) — нерегулярність організації, добове планування логістики, централізація транспортування матеріальних ресурсів;
- 2 стадія (20% фірм) — централізоване обслуговування споживачів і обробка заказів. Тиждневне планування логістики;
- 3 стадія (18% фірм) — прогнозування збуту, реалізація комплексу маркетингових заходів. Планування логістики — місячний період, використання макрологістики;
- 4 стадія (5% фірм) — впровадження інтегрованих маркетингових і логістичних систем, які охоплюють весь процес виробництва. Довготермінове логістичне планування — 1 рік.

Таблиця 3. Класифікація логістики

Класифікаційна ознака	Назва класу	Зміст логістики
В залежності від ступеня деталізації логістичних операцій	Макрологістика	Включає процеси, які відбуваються на регіональному, міжрегіональному, загальнонаціональному рівнях
	Мікрологістика	Управління потоками ресурсів, в інтересах окремого підприємства або корпоративного угруповання з метою оптимізації його (їх) економічної діяльності
За характером зон управління	Зовнішня логістика	Регулювання потокових процесів, які виходять за рамки діяльності, але знаходяться в сфері впливу підприємства
	Внутрішня логістика	Координація і вдосконалення господарської діяльності, пов'язаної із управління потоковими процесами межах підприємства
Характер господарської діяльності	Заготовча (постачальницька) логістика	Управління матеріально-технічним забезпеченням і підготовка продукції до виробничих потреб
	Виробнича логістика	Організація й управління переміщенням матеріальних та інших ресурсів безпосередньо в процесі виготовлення продукції
	Розподільча (збутова) логістика	Управління реалізацією продукції
	Транспортна логістика	Організація процесу перевезення товару і управління ним
	Складська логістика	Управління зберіганням продукції
	Фінансова логістика	Управління і реалізація грошових потоків на всіх етапах руху грошових засобів

Джерело: розроблено автором на основі [5; 6; 9].

Аналізуючи сучасні тенденції розвитку світової економіки, можна зробити висновок, що велика частина товаровиробників і посередників Західної Європи в найближчому майбутньому буде знаходитися в третій і четвертій стадіях розвитку логістичних систем. Країни перехідних економік, зокрема, Україна знаходяться на другому етапі розвитку логістики, а деякі підприємства — на другій і третій стадії. Це зумовлено відсутністю тривалої історії розвитку ринкових відносин, високим рівнем нестабільності конкурентного середовища, у якому функціонують національні підприємства, а також відсутність менеджерів-логістиків у складі топ-менеджерів фірм.

Мерфи П. у [16] вважає, що метою логістичного процесу є формулювання основного правила логістики — правила "7R":

- 1R — потрібний товар (right product);
- 2R — необхідної якості (right quality);
- 3R — в необхідній кількості (right quantity);
- 4R — в потрібний час (right time);
- 5R — в потрібне місце (right place);
- 6R — потрібному споживачу (right customer);
- 7R — з необхідним рівнем витрат (right cost).

Сутність даного правила полягає в тому, що споживач повинен отримати необхідні по якості і кількості товари, у потрібний час, у потрібному місці, від надійного постачальника з належним рівнем обслуговування (як до здійснення продажу продукції, так і після) і при заданому рівні загальних витрат. Отже, успіх у "зверненні" потенційних клієнтів фактично залежить від оперативності виконання вимог замовника. Недотримання хоча б однієї з наведених умов може призвести до втрати клієнтів і, відповідно, певної частки ринку.

Крім зниження операційних, у тому числі логістичних витрат, одним з основних напрямів стратегії підприємства стає концентрація на пріоритетних видах бізнесу і операціях. Це сприяє раціональному розподілу ресурсів підприємства на ті види бізнесу, які є конкурентоспроможними і в яких у фірми є певні переваги (технологія, ноу-хау, спеціальне обладнання, підготовлені кадри). Такий підхід у західній практиці називається визначенням "ключової компетенції" (core competence).

Для того, щоб правильно та ефективно побудувати логістичний ланцюг, необхідно представити її функціонування як кібернетичну систему, яку харак-

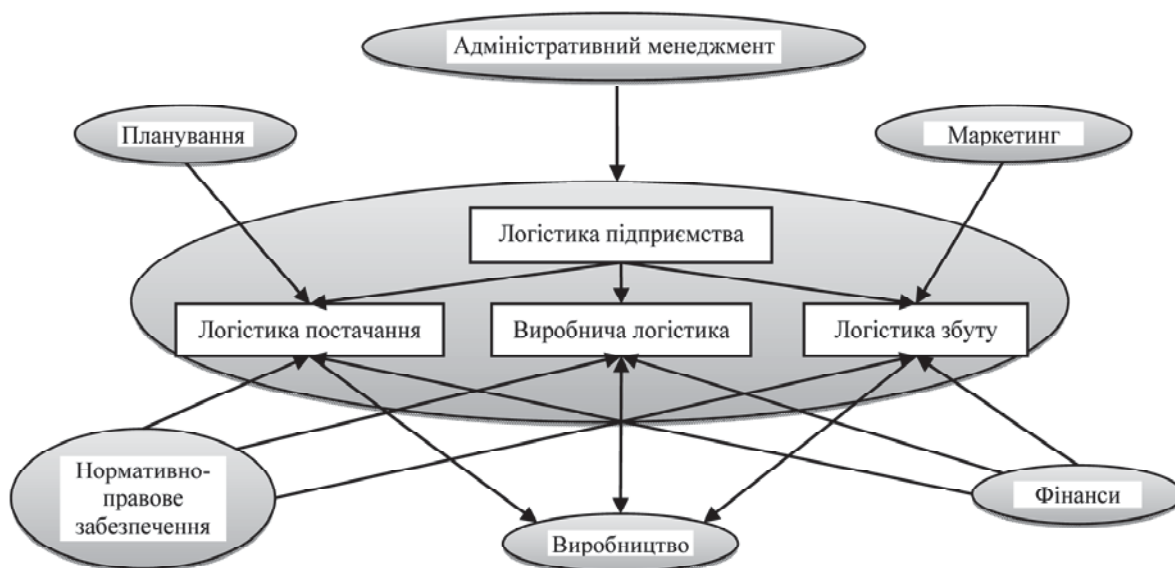

Рис. 1. Інтеграція логістики з основними сферами діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором.

теризують певні елементи, особливості та властивості. Існує досить велика широка класифікація логістики, що відображає рівень ієрархії управління і її функціональну спрямованість. У таблиці 3. представлені змістовні аспекти різних класифікацій.

Логістичні структури підприємства тісно взаємодіють з багатьма функціональними підрозділами — відділом маркетингу, службами фінансів, планування, виробництва, контролю. Так, логістика постачання разом з маркетингом формує параметри виробництва, його характер і режим; виробнича логістика залежить від процесів, які протікають у логістиці постачання, і тісно пов'язана з плануванням виробництва і фінансами підприємства. На рисунку 1 показана інтеграція логістики з основними сферами діяльності підприємства.

Таким чином, глобальною тенденцією розвитку світової економіки на сучасному етапі стає розвиток підприємств на основі логістичного підходу, що дозволяє підвищити його організаційно-економічну стійкість. Проведений аналіз дозволив виділити основні елементи логістичної структури підприємства.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі економічного розвитку логістика займає одне з провідних місць діяльності підприємства. Правильне функціонування та правильна взаємодія структурних елементів логістичних процесів на підприємстві сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень. У результаті дослідження було проаналізовано визначення поняття "логістика" та дано власне визначення, виділено загальні аспекти сучасного розуміння логістики. В статті розглянуто особливості етапів та стадій розвитку логістики, представлені змістовні аспекти різних класифікацій логістики, показана інтеграція логістики з основними сферами діяльності підприємства. Необхідності подальших досліджень набуло питання удосконалення логістичних процесів на підприємствах.

Література:

1. Бауерсокс Доналд Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок / Доналд Дж. Бауерсокс, Дейвид Дж. Клосс. — [2-е изд.; пер. с англ.]. — М.: ЗАО "Олимп-Бизнес", 2005. — 604 с.
2. Бутов А. Формування ефективної системи управління логістикою на підприємствах / А. Бутов // Галицький економічний вісник. — 2012. — № 3 (36). — С. 161—166
3. Кальченко А. Проблеми логістичного ринку послуг / А. Кальченко // Маркетинг в Україні. 2009. — № 1. — С. 59—63.
4. Кальченко А.Г. Логістика: підручник / А.Г. Кальченко. — К.: КНЕУ, 2004. — 284 с.
5. Костоглодов Д.Д. Маркетинг и логистика фирмы / Д.Д. Костоглодов, И.И. Саввиди, В.Н. Стаханов. — М.: "Издательство ПРИОР", 2000. — 128 с.
6. Линдерс М.А. Управление снабжением и запасами. Логистика / М.А. Линдерс, Х. Е. Фиррон / Пер. с англ. — СПб.: ООО "Издательство Полигон", 1999. — 768 с.
7. Николайчук В.Е. Логистика: учебное пособие / В.Е. Николайчук. — СПб.: Питер, 2001. — 160 с.
8. Павленко О.В. Розробка моделі функціонування логістичних ланцюгів транспортного вузла для вибору інтенсивних технологій вантажоруху: автореф. на здобуття ступеня канд. тех. наук: спец. 05.22.01 "Транспортні системи" / О.В.Павленко. — Х. 2004. — 18 с.
9. Пономарьова Ю.В. Логістика: навч. посіб. / Ю.В. Пономарьова. — [вид. 2-ге, перероб. та доп.]. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 328 с.
10. Приймак В.М. Корпоративные проектно-ориентированные системы управления бизнесом / В.М.

Приймак // "Актуальные проблемы менеджмента, маркетинга и логистики". — Москва, РХТУ им. Менделеева, 2005. — 200 с.

11. Семенов А.И. Логистика. Основы теории: учебник для вузов / А.И. Семенов, В.И. Сергеев. — СПб.: Изд-во "Союз", 2003. — 544 с.
12. Чеботаев А.А. Логистика и маркетинг (Маркетингологистика): учеб. пособие / А.А. Чеботаев, Д.А. Чеботаев. — М.: ЗАО "Изд-во "Экономика", 2005. — 247 с.
13. Черкесов А.Г. Концепция логистики в международном бизнесе: учеб. пособие / А.Г. Черкесов. СПб.: Изд-во "Нестор", 2005. — 58 с.
14. Busher J. Logistiecs excellence / J. Busher, G. Tyndall / Manag. Accoun. — 1987. — № 8. — P. 32—39.
15. Coyle J. Zarzadzanie logistyczne / J. Coyle, E. Bardi, C. Langley. — Warszawa: PWE, 2002. — 734 s.
16. Murphy P. Contemporary Logistics / P. Murphy, D. Wood // 10th Edition, International edT, Upper Saddle River, N.J.; Harlow: Prentice Hall, 2011, p. 586.

References:

1. Bauersoks, D.D. and Kloss, D.D. (2005), Logistika: integrirovannaja cep' postavok [Logistics: the integrated supply chain], 2nd ed, transl. from English, Olimp-Biznes, Moscow, Russia.
2. Butov, A. (2012), "Formation of an effective management system for logistics enterprises", Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk, vol. 3, no. 36, pp. 161—166.
3. Kal'chenko, A. (2009), "Problems logistics services market", Marketynh v Ukraini, vol. 1, pp. 59—63.
4. Kal'chenko, A.H. (2004), Lohistyka [Logistics], KNEU, Kyiv, Ukraine.
5. Kostoglodov, D.D. Savvidi, I.I. and Stahanov, V.N. (2000), Marketing i logistika firmy [Marketing and logistics company], PRIOR, Moscow, Russia.
6. Linders, M.L. and Firron, H.E. (1999), Upravlenie snabzheniem i zapasami. Logistika [Management of supply and inventory. logistics], transl. from English, Poligon, Saint Petersburg, Russia.
7. Nikolajchuk, V.E. (2001), Logistika [Logistics], Piter, Saint Petersburg, Russia.
8. Pavlenko, O.V. (2004), "Development of models of transport unit logistics chains' functioning to choose intensive technologies of freights traffic", Abstract of Ph.D. dissertation, Transport systems, Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine.
9. Ponomar'ova, Yu.V. (2005), Lohistyka [Logistics], 2nd ed, Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
10. Priymak, V.M. (2005), "Corporate design-oriented business management system", Aktual'nye problemy menedzhmenta, marketinga i logistiki.
11. Semenenko, A.I. and Sergeev, V.I. (2003), Logistika. Osnovy teorii [Logistics. Bases of the theory], Sojuz, Saint Petersburg, Russia.
12. Chebotaev, A.A. and Chebotaev, D.A. (2005), Logistika i marketing (Marketingologistika) [Logistics and Marketing (Marketingologistika)], ЗАО "Jekonomika", Moscow, Russia.
13. Cherkesov, A.G. (2005), Konceptcija logistiki v mezhdunarodnom biznese [The concept of logistics in international business], Nestor, Saint Petersburg, Russia.
14. Busher, J. and Tyndall, G. (1987), Logistiecs excellence, Manag. Accoun, № 8.
15. Coyle, J. Bardi, E. and Langley, C. (2002), Zarzadzanie logistyczne, Warszawa: PWE.
16. Murphy, P. and Wood, D. (2011), Contemporary Logistics, 10th Edition, International edT, Upper Saddle River, N.J.; Harlow: Prentice Hall.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2015 р.